

**ZSIDÓ
FÖLDBIRTOKOSOK ÉS BÉRLŐK
MAGYARORSZÁGON**

ÍRTA

PETRÁSSEVICH GÉZA

BUDAPEST

A STEPHANEUM NYOMÁSA

1904

BEVEZETŐ.

Midőn négy évvel ezelőtt *«Magyarország és a zsidóság»* címen megírtam első nagyobb munkámat, mely a zsidókérdést egyetemlegesen, vallási, faji és gazdasági szempontból tárgyalja, elhatároztam, hogy a megragadt fonalat nem engedem ki kezemből. Tanulmányaimat tovább folytattam tehát ezen a téren. Sajnos, lassan megy a munka, mert minden támogatás nélkül dolgozni kenyérkereső embernek, nehéz feladat.

Vizsgálódásaim tárgya az első könyv megjelenése után a részletekbe való behatolás, az egyes részletkérdések kidomborítása s alapos feldolgozása. A kérdés theologikus részének szakszerű megbírálásához nincsenek meg bennem a szükséges alapismeretek. Ezen a csapáson haladni tehát nem feladatom. Ezt a részt végezzék el azok, a kik theologusok. A faji karakter kidomborítása a történelem és filozófia feladata. És ez a két részlet ezidő szerint, a midőn a szociális társadalom forr, szervezkedik, amúgy sem aktuális. Magyarországon a faji rész csak annyiban bír aktualitással, a mennyiben nálunk a komoly szociális társadalmi és gazdasági tömörülés — kivéve a zsidókat és a nemzetközi szociáldemokratákat — nemzeti alapokon történik.

Marad tehát harmadikul a zsidóságnak mint gazdasági tényezőnek analizálása. Ez érdekel minket első sorban, mert ebben nyilvánul a zsidóság hatalma a legpregnansabban, a legkarakterisztikusabban.

Magyarország tipikus őstermelő, mezőgazdasági állam s éppen azért figyelmemet elsősorban arra kellett fordítani, hogy a három gazdasági ág közül különösen a mezőgazdaság terén mily tért hódítottak a zsidók. Az köztudomású, hogy az ipar és kereskedelem teljesen a kezükben van, arról azonban eddig talán még senkinek sincs hozzávetőleges fogalma sem, hogy mint vagyunk a zsidókkal a mezőgazdaság terén? Mennyi birtoktest van a kezükön, hol, minő birtok s mint jutott kezükre. Azon is keveset gondolkodtak, hogy mi indítja a legutóbbi időkben a zsidókat a földbirtok szerzésre.

Én a zsidókérdésnek ezt az oldalát óhajtottam megvilágítani, midőn megírtam jelen tanulmányomat. Azt hiszem, okulni fogunk rajta mindnyájan.

Budapest, 1903. deczember hó.

Petrássevich Géza.

I.

A magyar föld adóssága.

Különös jelenségnek tűnik fel az utóbbi évtizedben az körülmény, hogy a zsidóság valóságos falánksággal esik neki a fekete magyar földnek s ha csak teheti, birtokába keríti. Különösnek tűnik ez föl azért, mert a zsidó eddig majdnem kizárólag a könnyen mobilizálható értékkel: a pénzzel és papirossal operált. Az ingatlan nem volt kenyere, mért mindig el volt rá készülve, hogy minden perczen hazát változtathat, a szerint, hogy hol gazdaságosabb működni forgó tőkével. Csodálatos tehát, hogy most hirtelen rávette magát a magyar földre.

Ennek a jelenségnek két mélyebben fekvő oka van. *Egyik a zsidó tőkének túltengése, másik a magyar földbirtok mérhetetlen eladósodása.* A magyar nép bőrére űzött üzleti spekulációk annyira megduzzasztották a börzeanereknek, bankároknak, vállalkozóknak, nagyiparosoknak és nagykereskedőknek tárczáját, annyira teletömték Wertheim-szekrényeiket, hogy a felgyülemlett óriási tőkét uzsora-gazdaságra forgatni már nem lehetett. A nyugatra nem vihették, mert ott még jobban túlteng a pénzkészlet; kelet felé nem értékesíthetik, mert a Kelet mindenki iránt van bizalommal, csak a magyarországi zsidó iránt nem. Mindenesetre van oka rá. Idehaza iparvállalatokba nem merték befektetni a tőkét, mert könnyen belesülhetek volna. Mit tehettek tehát mást, mint nekiestek a pusztuló magyar földbirtoknak s kezdtek földesurak lenni. És mondja a franczia: «en mangeant vient l'appetit», a zsidóknak is megjött az étvágyuk,

mikor belekóstoltak a fekete magyar földbe, s ma már mint a kiéhezett farkasok leselkednek egy-egy áldozatra, egy darab dobra került birtokra.

Veszedelemes jelenség, melyet, tudtommal, kellő megfigyelésre még senki sem méltatott.

A másik ok a magyar földbirtokos középosztály rohamos pusztulása. Az alkalom szüli a tolvajt, s a magyar földbirtokososztály mindsűrűbben nyújt alkalmat a leselkedő zsidónak, hogy rabló lehessen. Hogy ebben a birtokátruházásban mily nemzeti veszedelem rejlik, azt kifejezni most ismétlés volna. Rámutatam már többszörösen.

Most csak egy pillantást akarok vetni a szomorú képre, a magyar földbirtok romjaira.

Az 1867: XVII. törvényczikk volt a végzetes csapás a magyar földbirtokra. A tizennyolcz évig tartó szabadság alatt a földbirtokot nagyon megterhelte a nemesi középosztály. Gazdasági kultúrája nem fejlődött; a nyugat gazdasági fejlődését nem ismerte; nem is érdeklődött iránta, hanem apáthiába sülyedve várta a, felszabadulást. Igaz, hogy ez hiba volt, mert éppen akkor, a mikor sem a politikában, sem a közéletben nem vett részt, bö alkalmat nyílt volna a gazdasági téren munkálkodni. De hát van-e kedve^ képes-e a lelánczott rabszolga dolgozni? Gondol-e másra, mint a szabadságra?

Így voltunk 1867-ben. S akkor, a mikor egy kissé felélegzett a magyar, a féktelen individualizmus, a szabad gazdálkodás, szabad kereskedelem és ipar által ránk zúdította a zsidóságot. Az eladósodott, gazdasági kultúrában hátramaradt magyar földbirtok így egyszerre az ölébe hullott a zsidónak, mint az érett gyümölcs. Pedig a fát magyar ember ültette, és — fájdalom — magyar ember rázta is meg. A zsidó csak a hálót tartotta, a melyikbe beleesett az érett gyümölcs.

Az első keserű tapasztalatok azonban nem térítették

észre sem a magyar társadalmat, sem a kormányzati politikát. A magyar társadalom a nagy vérveszteség folytán még gyenge volt ahhoz, hogy szervezkedjék, a kormánypolitika intéző tényezői pedig annyira hálójába kerültek a gazdasági szabadoság folytán meghízott zsidóknak, hogy többé más gazdasági politikát, mint az individuálisát folytatni nem voltak képesek. A megindult áramlatot más irányba terelni, nem volt elég erkölcsi erejük és bátorságuk. Így jutottunk harminczötesztendő liberális gazdálkodás folytán oda, a hol ma vagyunk.

Vessünk csak egy pillantást a jelenlegi állapotra. *A magyar föld kataszteri tiszta jövedelme 260 millió koronára van felvéve. Az államadóságok évi kamatai — beleszámítva a megváltott vasutak után fizetendő évi 26 milliónyi járulékot — összesen 279.8 millió koronára rúgnak. Az államadóságok évi kamatai tehát majdnem 20 millió koronával múlják felül a föld kataszteri tiszta jövedelmét.*

Pozitív áttekintést a magyar földbirtok részleteire nézve ezidő szerint nem vethetünk, mert földbirtok-megterhelési statisztikánk még nincs. Vannak azonban olyan segítő források, a melyek mégis megvilágítják a kérdést. Vegyünk egy középszámot. A magyar földbirtok 1894-ben — beleértve az Osztrák-Magyar Bankot is, hivatalos kimutatás szerint — 444 millió forinttal volt megterhelve. Azóta 1903-ig kilencz év folyt le s tudvalevő, hogy ezen idő alatt a földbirtok megterhelése nálunk évről-évre emelkedő képet mutat. De én nem veszek többet, csak azt az arányt, mely az előző években átlag mutatkozott s melylyel számítva a 444 millió forint kiadódik. Ez az arány évenkénti 28 millió forint, így tehát meglehetősen pozitív számítás szerint a magyar földbirtok 1903. évi megterhelése a kilencz évi 252 millió emelkedés beszámításával 690—700 millió forintot, vagyis 1400 millió koronát tesz ki.

Ez azonban csak a bankszerű követelések tétele. A többi

terhek között ott vannak: a magánkövetelések, az árvaterhek, az örökösödési osztály, a vételár-hátralék, az államtérnek, a szállódézsma-maradvány, irtványföldek, inségkölcsön, közadók és sok más egyéb. Mindezek beszámításával, ha alapul vesszük a földművelésügyi miniszternek 1897-ben kilencz törvényszék területén 6—6 községben tett próbafelvételeit, egész nyugodtan állíthatjuk, hogy a magyar földbirtokot majdnem mégegyszer akkora összeg terheli más czimeken, mint a mely czimen 700 millió forinttal van megterhelve.

Hozzájön még ehhez az, hogy az osztrák földhitelintézetnek igen tekintélyes kölcsönei vannak Magyarországon, úgy hogy a magyar földbirtok megterhelését, jelzálog alakjában most 1903-ban bizvást lehet 1300 millió forintra, vagyis 2600 millió koronára tenni. Ennek a jelzálogtehernek évi kamatozása és törlesztése kitesz 130 millió koronát. Ehhez hozzájárul az adóteher, földadó, általános jövedelmi adó, a különböző pótagók, egyházi-, községi-, iskolaadó, szabályozási terhek stb., melyeket összesen a hivatalos jelentések és statisztikai kimutatások alapján ezidő szerint 120 millió koronának lehet felvenni. Úgy állunk tehát, hogy *ma körülbelül 250 millió korona az, a mi konstatálhatólag a magyar földbirtoknak évi jövedelmét elnyeli.*

Nézzünk egy kis statisztikát a birtokok megterhelésére és a birtokváltozásokra nézve.

Az 1901. évi statisztikai évkönyv szerint a telekkönyvi birtoktestek megterhelésében előfordult változások a következők :

Új terhek bekebelezése 1901 :

	Esetek száma	Bekebelezések , " " " " " " ezer koronában
Szerződéses bekebelezés által	304.624	500.706
Végrehajtási bekebelezés által	97.850	75.204
Hagyatéki átszolgáltatás által	<u>44.953</u>	<u>12.073</u>
Összesen	446.927	587.985

Ezek megdöbbentő számok, de nem marad mögöttük a birtokváltozások száma sem.

Ugyancsak az 1901. évi statisztikai évkönyv szerint a birtokváltozások — azok okai szerint csoportosítva — így oszlana,k meg:

	Esetek száma	Pénzérték ezer koronában
Szerződés által... ..	387.004	456.931
Végrehajtás folytán	19.932	47.111
Haláleset	140.104	320.603
Házközösség-felosztások ...	2.391	—
Összesen	549.431	824.645

Még megdöbbentőbbnek fogjuk találni ezeket az adatokat, ha összehasonlítjuk az előző évek birtokváltozási statisztikájával. Birtokátruházás volt:

	Esetben	Korona értékben
1875-ben	193.568	332,800.000
1879-ben	253.500	382.000.000
1883-ban	289.261	226,000.000
1892-ben	375.434	621,586.000
1901-ben	549.431	824,645.000

Ennél a statisztikai táblázatnál semmi sem bizonyíthatja világosabban azt a szomorú valót, hogy mily rohamosan süllyed lejjebb és lejjebb a magyar földbirtokos osztály.

Tudnunk kell még azt is, hogy haláleset következtében, vagyis örökösödés útján alig $\frac{1}{4}$ része változtat a birtokok közül gazdát. Így 1893-ban 77.988, 1894-ben 73.118, 1895-ben 72.549 esetben történt haláleset folytán birtokátruházás, míg a többi mind végrehajtás vagy szerződés útján jutott idegen kézre. Ez az idegen kéz pedig 80 perzentjében magyarországi és külföldi zsidó.

Hogy pedig végleg beteljen a pohár, s hogy a későbbi összehasonlításoknak is alapul szolgáljak, közlöm a magyarországi kötött birtoktesteket a szabadforgalmú birtokokkal szemben. Ezek a következők:

1. Kincstári birtok	...	2,786.411 k. h.vagyis	5.68 %
2. Vallás- és közalapítványok	248.870 «	« 0.52 «
3. Egyházi birtok...	...	2,403.332 «	« 4.90 «
4. Hitbizományok	...	2,349.970 «	« 4.39 «
5. Községi és közbirtokosági birtok	8,674.726 «	« 17.68 «
6. Egyesületi és gyári		434.206 «	« 0.89 «
7. Vasúti	41.974 «	« 0.10 «

Ezek a birtokok a magyar földnek 391 százalékát teszik ki; ezek úgyszólván tehermentesek, gazdát nagyrítván cserélnek s így a magyar föld ezidőszerinti 2600 milliónyi terhét túlnyomólag a közép és kisbirtok viseli s a horribilis birtokváltzási esetek majdnem kizárólag ezekre a birtoktestekre esnek.

Mindezt köszönhetjük pedig a harminczötéves liberális gazdasági politikának.

II.

A zsidó földbirtok.

Hogy ezáltal a liberális gazdasági politika által teremtett helyzetet a maga rideg valóságában lássuk, bemutatom első sorban a magyarországi zsidó földbirtokosok statisztikai táblázatát. Még pedig nemcsak a jelenlegi helyzetet, hanem összehasonlításul és a jövő prognózisának megállapíthatása szempontjából a tíz évvel ezelőtti állapotot is.

Megjegyzem még itt, hogy forrásaim, melyekből adataimat merítettem, a legmegbízhatóbbak. Igaz ugyan, hogy a statisztika nem matematikailag pontos, sőt nem is lehet az, de a midőn nagy dimenziókkal dolgozunk, akkor az egészhez képest a század- vagy tizedrészek számba sem jöhető mennyiségek. Ezért a nagy általánosság megbízható-

ságát és igazságát a részletekben mutatkozó apró-cseprő eltérések nem rontják le.

Forrásaim bázisa a magyar kir. központi statisztikai hivatalnak több kiadványa volt, melyek közül első sorban említendő az 189 $\frac{3}{4}$. év óta szerkesztett és a földművelésügyi miniszter rendeletéből 1897-ben megjelent *«Magyar korona országainak gazdaczímtárát»*. A másik forrás bellusi Baross Károlynak 1893-ban megjelent *«Magyarország földbirtokosai»* című nagy műve, a harmadik pedig az 1903-ban Rédei Ferencz és Elek Emil szerkesztésében megjelent *«Magyar földbirtok»* című munka.

Ennek a három nagy statisztikai műnek egfbevetéséből hámoztam ki az igazságot és a valóságot, a mennyire csak lehetett. Megjegyzem még előre, hogy statisztikai összeállításomban csakis a 100 holdon felüli birtoktestek szerepelnek s *zsidóknak csak azokat vettem, a kiknek ebbeli származása minden kétségen felül áll.* A kéteseket inkább kihagytam, mintsem hogy túlzásokkal vádolhassanak, a megkeresztelkedett zsidókat pedig egyáltalán nem vettem be. Pedig ezek kezén is horribilis földbirtok van már manapság.

A zsidó földbirtokosok statisztikai táblázatát a következőkben adom:

Földbirtokosok.

M e g y e	Tíz év előtt		Ma	
	Birtokosok	Terület kat. holdakban	Birtokosok	Terület kat. holdakban
Abauj-Torna	18	4.200	35	11.800
Alsó-Fehér	6	3.600	9	7.500
Arad	13	9.500	19	38.000
Árva	47	25.000	63	36.000
Bács Bodrog	32	17.000	47	29.000
Baranya				
Átvitel	114	59.300	174	122.300

Földbirtokosok.

M e g y e	Tíz év előtt		Ma	
	Birto- kosok	Terület kat. holdakban	Birto- kosok	Terület kat. holdakban
Áthozat	114	59.300	174	122.300
Bars	12	11.000	30	17.000
Békés	16	22.000	17	16.000
Bereg	23	7.000	32	11.000
Besztercze-Naszód	4	1.800	5	2.000
Bihar	82	72.000	103	104.000
Borsod	16	11.000	32	16.000
Brassó	—	—	—	—
Csanád	3	2.000	5	4.000
Csik	—	—	2	3.000
Csongrád	18	7.500	24	9.000
Esztergom	13	6.500	12	2.300
Fejér	51	47.000	62	65.000
Fogarás	1	355	4	2.800
Gömör	12	13.000	21	16.000
Győr	14	9.000	20	15.000
Hajdú	24	22.000	37	41.000
Háromszék	—	—	2	300
Heves	76	47.000	89	56.000
Hont	28	25.000	31	17.000
Hunyad	7	3.200	9	4.000
J.-N. K.-Szolnok	102	152.000	122	187.000
Kis-Küküllő	3	600	3	700
Kolozs	23	11.000	40	17.000
Komárom	24	16.000	41	38.000
Krassó-Szörény	9	8.000	11	10.000
Liptó	7	2.000	7	2.500
Máramaros	119	108.000	141	163.000
Maros-Torda	32	32.000	40	61.000
Moson	5	3.000	6	3.500
Nagy-Küküllő	5	12.000	7	1.000
Nógrád	78	83.000	136	130.000
Nyitra	87	33.000	122	82.000
Pest-P.-S.-K.-K.	137	189.000	181	244.000
Pozsony	31	43.000	68	56.000
Sáros	20	17.000	55	52.000
Somogy	22	46.000	37	32.000
Sopron	16	22.000	21	21.000
Átvitel	1.234	1.146.255	1.751	1.524.400

Földbirtokosok.

M e g y e	Tíz év előtt		Ma	
	Birto- kosok	Terület kat. holdakban	Birto- kosok	Terület kat. holdakban
Áthozat	1.234	1,146.255	1.751	1,524.400
Szabolcs	156	125.000	214	185.000
Szatmár	77	45.000	135	94.000
Szeben	—	—	—	—
Szepes	10	7.000	15	10.000
Szilágy	34	25.000	56	32.000
Szolnok-Doboka	25	32.000	65	63.000
Temes	72	85.000	95	110.000
Tolna	8	12.000	20	18.000
Torda-Aranyos	3	1.500	6	2.000
Torontál	23	12.000	74	62.000
Trencsén	85	110.000	120	150.000
Turóc	3	1.500	5	2.000
Udvarhely	—	—	—	—
Ugocsa	18	3.500	25	5.000
Ung	32	24.000	51	45.000
Vas	17	36.000	28	52.000
Veszprém	16	38.000	23	35.000
Zala	16	12.000	35	26.000
Zemplén	70	56.000	68	52.000
Zólyom	—	—	4	1.300
Összesen	1.898	1,747.255	2.788	2,619.300

III.

A zsidó bérlet.

Ennek a szomorú képnek száraz bemutatása után térjünk át a *bérletek állapotára* és a *bérletpolitikára*. Ebben a tekintetben ép oly dezolált állapotok uralkodnak nálunk, mint a birtokpolitika terén. A zsidóság rohamos léptekkel igyekszik elkaparintani minden bérbeadandó földterületet. Sajnos itt is sok tekintetben érheti vád úgy a magyar bérlet, mint a bérbeadó földbirtokost.

A magyar keresztény bérlő ritkán kínálja azt a magas bérleti árat, a mit a zsidó könnyen megad. S miért? Mert a keresztény bérlő úgy gazdálkodik, úgy rendezkedik be, olyan háztartást vezet, olyan életmódot folytat, mintha az általa kezelt föld nem bérlete, hanem saját tulajdona volna. Nagyobb része ezeknek a bérlőknek tönkrejutott földbirtokos lévén, nem igen tud leszokni egykori életmódjáról. A jövedelem ellenben kevés lévén, spekulációkba bocsátkozik, a börzére adja fejét — s nem értvén egyikhez sem — elbukik, a bérleti összeget nem tudja rendesen fizetni, úgy hogy a szerződés lejártával elveszti a bérletet s lesz belőle nyűg a társadalom nyakán. Ezért nincs nagy bizalmuk az ilyen bérlőkhöz a bérbeadó földesuraknak.

Ellenben a zsidó bérlő megadja a kívánt legmagasabb árt is, csak hogy bérléhez jusson. A részleteket pontosan fizeti s a földet, a mennyire csak lehet, kihasználja. Legalább is 40—50 perczentre dolgozik. Nem pazarol, de meghúzódik szerény viskójában. Foghagymát reggeliz, vöröshagymát ebédel s retket vacsorázik. A mikor pedig lejár a szerződés, kimutatja, hogy a föld hozama jelentékenyen csökkent s új ajánlatot tesz alacsonyabb összeggel. És a földbirtokos kénytelen beleegyezni a dologba, mert már lekötelezettje a zsidónak. A zsidó ugyanis jól értett ahhoz, mint kell urát szerencsétlen spekulációkba ugratni, mint kell a börzére vinni s mint kell rajta egy kicsit segíteni, ha «pillanatnyi» pénzzavarba kerül. A vége aztán az a játéknak, hogy új bérleti szerződésre már nincs szükség, mert a zsidó bérlő időközben konvertálván a földön fekvő terheket, megvette a birtokot.

Így lesz a zsidó bérlőből nagybirtokos. Kisbérleten és hagymán kezdi, nagybirtokon és libamáj-pástétomon végzi.

De a milyen vád illeti a keresztény bérlők *egy részét*, épen olyan, sőt nagyobb vád illeti a bérbeadó keresztény földbirtokosok *túlnyomó részét*. Igaz ugyan, hogy a keresztény

bérlők nem mindegyikéhez van bizodalmuk, de bérletpolitikájukat a nagy latifundiumok urai oly rideg cinizmussal, oly erős egoizmussal és kapzsisággal folytatják, mintha keresztény ember már nem is akadna tisztességes. Haszonlesésből és kapzsiságból, hogy egy tized, vagy egy század perczettel többet vágjanak zsebre, zsidóknak adják bérbe nagy birtoktesteiket. S mit mondanak ők ki akkor elvként? Kimondják azt, hogy a magyar faj nem életképes, nem megbízható, nem eléggé szakértő, nem érdemel tehát semmi támogatást. Azért dobják zsidóknak prédául oda földjeiket, hogy azok kihúzzák belőle az utolsó csepp zsírt is, aztán meggazdagodva odább álljanak s mint kiégett salakot dobják vissza nekik a rögöt.

És mindezt az önzést igen szépen tudják beburkolni az önzetlenség köpönyegébe. Elkeserítő és elszomorító tudat az, hogy ezek az urak, a kik így dédelgetik a magyarság mérhetetlen kárára és beláthatatlan veszedelmére a zsidóságot, első sorban a főpapok, a káptalanok, a hitbizományok és a nagy latifundiumok urai. Tisztelet és becsület és annál nagyobb elismerés és hála a ritka kivételnek.

Azzal okolják meg főpapjaink és főuraink eljárásukat, hogy nincs bizalom a keresztény bérlők iránt? Hát lelkiismeretükkel összeegyeztethetőnek találják ők, hogy egyesek könnyelműségét, vagy szerencsétlenségét kihasználják arra, hogy elítéljenek egy egész társadalmi osztályt? Nem szólal meg bensejünkben ilyenkor valami, hogy ők ezt csak azért mondják a világ szemébe, hogy megokolják azt, a miért zsidónak adhassák bérbe a birtokot, mert az egy tized, vagy egy fél perczettel többet fizet? Erre a hipokritaságra nem ül gyengéd pír az arcukra?

Sajnos, azt tapasztaljuk, hogy nem. Pedig bizony lemondhatnának — ha már házilag nem kezelik birtokaikat — arról a csekély jövedelmi többletről. Ők e miatt koldusbotra nem jutnának, ellenben egy egészséges keresztény közép-

osztály megizmosodásához igen, de igen hathatósan hozzájárulnának. De hát ők ezt nem teszik. Ők hizlalják a zsidókat annak a társadalmi osztálynak rovására, a melyik valamikor önzetlenül, ellenszolgáltatás nélkül le tudott mondani minden kiváltságos jogáról.

És ha már oly bizalmatlanok, oly szűkkeblűek főpapjaink és főuraink az egyesek iránt, még mindig körültekinthetnek Magyarország határain belül, láthatnak ott községeket, erkölcsi testületeket, keresztény szövetkezeteket, vállalatokat, kisbirtokosok egyesületét és más hasonló természetű társulásokat és jogi személyeket, amelyek a maguk anyagi erejével is elég garanciát nyújtanak arra nézve, hogy pontosan fizetik a bérletet. Miért van elsőbbségi joguk ezek fölött is a zsidóknak, ámbátor az ajánlatok egyformák, a föltételek egyenlők. Miért? Talán azért, mert ez a gazdaság vezetésének egyöntetűségét zavarná!? De hiszen azok a bérbeadók ezzel nem törődnek, mert ha törödnének, akkor nem adnák bérbé a birtokukat, hanem házilag kezelnék!

Mi lehet az oka mindezeknek a szomorú jelenségeknek? Akármennyire behatolok is a lelkek mélyébe, nem tudok rá más feleletet adni, mint azt, hogy *a pénz szeretete*. A pénz szeretete még a saját vérének megtagadása árán is, annak a saját vérének a romlására.

Fájdalom tölti el szívemet, hogy ily nyíltan kell kiönteném epém keserűségét, de jobban vélem szolgálni az ügyet így, mintha továbbra is magamba fojtva tartogattam volna. Remélem azonban azt, hogy a megdöböntő helyzet föltárása más bérletpolitikára fogja indítani főpapjainkat és főurainkat.

Hogy pedig mint álltunk a bérletek terén tíz évvel ezelőtt és mint állunk ma: mutatja az alábbi két táblázat.

Bérlők.

Megye	Tíz év előtt			Most		
	Bérlők össze- sen	Ebből zsidó	Zsidók ál- tal bérelt terület kat. holdakban	Bérlők össze- sen	Ebből zsidók	Zsidók ál- tal bérelt terület kat. holdakban
Abauj-Torna... ..	95	56	32.000	106	78	56.000
Alsó-Fehér... ..	26	12	5.300	25	14	6.800
Arad... ..	76	32	32.000	81	41	58.000
Árva... ..	—	—	—	—	—	—
Bács-Bodrog... ..	121	23	32.000	137	29	41.000
Baranya... ..	78	32	43.000	76	38	62.000
Bars... ..	65	45	25.000	69	50	29.000
Békés... ..	47	21	22.000	45	24	25.000
Bereg... ..	47	31	23.000	52	47	39.000
Besztercze-Naszód	12	4	1.600	12	3	500
Bihar... ..	134	89	75.000	192	135	156.000
Borsod... ..	107	53	38.000	128	69	45.000
Brassó... ..	—	—	—	—	—	—
Csanád... ..	18	8	9.000	16	12	16.000
Csik... ..	—	—	—	—	—	—
Csongrád... ..	27	21	25.000	26	24	26.000
Esztergom... ..	11	4	4.600	9	5	5.200
Fejér... ..	68	38	47.000	67	41	56.000
Fogarás... ..	—	—	—	3	1	240
Gömör... ..	41	17	5.600	44	20	6.200
Győr... ..	51	27	32.000	53	31	36.000
Hajdú... ..	82	43	63.000	85	51	76.000
Háromszék... ..	28	1	500	33	2	700
Heves... ..	130	72	75.000	132	95	81.000
Hont... ..	47	28	17.000	71	37	20.000
Hunyad... ..	21	15	27.000	23	15	32.000
Jász-N.-K.-Sz. ...	216	114	152.000	272	168	230.000
Kis-Küküllő... ..	22	6	4.000	26	7	4.000
Kolozs... ..	127	40	32.000	131	41	34.000
Komárom... ..	106	63	59.000	109	72	65.000
Krassó-Szörény... ..	17	5	6.500	16	6	7.000
Liptó... ..	13	9	3.500	11	7	3.000
Máramaros... ..	13	10	34.000	17	12	36.000
Maros-Torda... ..	27	8	7.500	24	10	7.000
Moson... ..	41	27	16.000	43	30	42.000
Nagy-Küküllő... ..	7	1	200	8	2	2.500
Nógrád... ..	132	98	65.000	144	101	77.000
Nyitra... ..	138	120	153.000	171	162	172.000
Átvitel	2.191	1.173	1.177.300	2.357	1.480	1.556.149

Bérlők.

Megye	Tíz év előtt			Most		
	Bérlők össze- sen	Ebből zsidó	Zsidók ál- tal bérelt terület kat. holdakban	Bérlők össze- sen	Ebből zsidó	Zsidók ál- tal bérelt terület kat. holdakban
Áthozat	2.191	1.173	1,177.300	2.357	1.480	1,556.140
Pest-P.-S.-K.-K.	210	123	145.000	290	147	208.000
Pozsony.....	96	83	110.000	120	106	140.000
Sáros.....	7	3	6.000	5	5	4.000
Somogy.....	172	108	210.000	191	120	290.600
Sopron.....	95	53	43.000	102	60	75.000
Szabolcs.....	326	246	220.000	380	308	318.000
Szatmár.....	205	135	162.000	217	169	174.000
Szeben.....	—	—	—	—	—	—
Szepes.....	52	35	25.000	59	41	38.000
Szilágy.....	53	41	36.000	57	44	38.000
Szolnok-Doboka.....	54	35	30.000	66	43	35.000
Temes.....	135	75	87.000	150	83	115.000
Tolna.....	46	32	30.000	58	40	47.000
Torda-Aranyos.....	22	11	8.000	21	14	13.000
Torontál.....	45	12	15.000	49	18	20.000
Trencsén.....	85	72	46.000	87	76	52.000
Túróc.....	25	16	15.000	24	15	17.000
Údvarhely.....	8	2	1.200	10	4	1.600
Ugocea.....	25	16	5.500	30	20	8.000
Ung.....	35	27	20.000	37	30	25.000
Vas.....	45	22	27.000	44	24	32.000
Veszprém.....	37	14	16.000	34	20	18.000
Zala.....	96	52	87.000	104	57	95.000
Zemplén.....	240	200	220.000	251	194	216.000
Zólyom.....	8	1	2.700	10	2	3.000
Összesen	4.291	2.697	2,745.100	4.861	3.170	3,350.740

Míg tehát tíz év előtt 4291 bérlő közül 2697 volt a zsidó 2,745.100 kat. hold földdel, addig jelenleg már 4861 bérlő közül 3170 a zsidó 3,350.740 kat. holddal. Az előbbi szám az összes bérlők 62 százalékát, az utóbbi 65 százalékát teszi ki. A százalékszaporodás tehát három perczent, a mely 493 numerikus szaporodásnak felel meg.

A bérelt föld perzentuális és quantitativ szaporodása még szembeötlőbb. A 47 millió holdnyi Magyarország testé-

bői tíz évvel azelőtt 5.84 százalékot béreltek zsidók, most pedig már 7.12 százalékot, a mely szám 1.28 százalék emelkedést mutat. A mi a terület nagyságát illeti ma *605.640 holddal bérelnek többet a zsidók, mint tíz évvel ezelőtt.*

Ez a táblázat azonban még korántsem mutatja a valóság képét. Hogy az igazságot és a valóságot megközelítsük, akkor alapul nem az ország egész területét, hanem csakis a *mezőgazdasági kultúra* alá eső részét kell vennünk, mert a mint látjuk a statisztikai táblázatból, zsidó bérlő és egyáltalán bérletrendszer csak síkvidéken és ott van, a hol mezőgazdasági kultúrát üznek. Magyarország területéből pedig — leszámítva az erdőségeket — mezőgazdasági kultúra alá esik 30,000.000 hold.

Már most ha a perczentuális kiszámításnál ezt a területet vesszük alapul, akkor az arányszám lényegesen meg fog változni. Akkor ugyanis — és ez közelebb áll az igazsághoz — nem 7.12 százalékot bérel a zsidóság a magyar földből, hanem 11.16 százalékot.

De még ez sem felel meg egészen az igazságnak. Az eddigi statisztika csak a 100 holdon felüli birtoktestekre vonatkozott, kétségtelen azonban, hogy a 100 holdon aluli birtoktestek, különösen a felsővidékeken azok, melyeknek gazdái Amerikában vannak, javarészt zsidó kezelés alatt vannak. Részint mint valóságos bérletek, részint mint az uzsorakölcsön kamatja fejében haszonélvezeti jogra lekötött birtoktestek. Ezen, részint bérelt, részint haszonélvezetre lekötött kis birtoktesteket lelkiismeretes utánjárásom szerint 500.000 holdra lehet becsülni.

Végeredményében úgy állunk tehát bérleti politikánkkal, hogy ezidőszereint a *mezőgazdasági termelés alá vett magyar földnek 1.2 százalékáról, vagyis közel 4,000.000 holdnyi területéről zsidó bérlő aratja le az aczélos búzát.*

IV.

A zsidó birtok részletezése.

Hogy a szomorú képet, melyet Magyarország fent vázolt földbirtok- és bérletviszonyai élénkbe tárnak, még jobban megvilágítsam s minden oldalról bemutassam, szükségesnek tartom a részletekre való kitérj eszkeedést is. Vallási, faji és gazdasági szempontok irányítanak e tekintetben engem, mert a kérdés tanulmányozásánál ezek a típusok domborultak ki élénken s azért a részletezésnél el is térek a megyék rendes geográfiai csoportosításától, hanem külön típusos csoportosítást vagyok kénytelen használni. Ebben a részletezésben csakis a földbirtokosokra terjeszkedek ki, részben, mert a bérlők ily részletes analizálása a földtulajdon mobilizációja és átháramlása mellett alárendelt jelentőségű, részben mert a bérlők elhelyezkedésének képe nem oly típusos, hogy részletezni is szükség volna. Igaz ugyan, hogy gazdaságilag a dúsabb területen, vallásilag a protestáns vidékeken, fajilag a magyarság közt gyakoribb a zsidó bérlő, a többi részeken pedig inkább sporadikusan jelentkeznek, mindazonáltal oly föltűnő különbség elhelyezkedésükben nincs, hogy részletesen is foglalkozzunk velük.

Maradnak tehát a földbirtokosok.

Ezek vidékenkénti elhelyezkedését a következő táblázatok mutatják:

Dunántúl.

Megyék	Tíz év előtt		Most	
	Birtokosok	Terület kat. holdakban	Birtokosok	Terület kat. holdakban
Baranya... ..	32	17.000	47	29.000
Fejér	51	47.000	62	65.000
Győr	14	9.000	20	15.000
Komárom	24	16.000	41	38.000
Moson	5	3.000	6	3.500
Somogy	22	46.000	37	32.000
Sopron	36	22.000	21	21.000
Tolna	8	12.000	20	18.000
Vas... ..	17	36.000	28	52.000
Veszprém	16	38.000	23	35.000
Zala	16	12.000	35	26.000
Összesen ...	221	258.000	340	334.500

Észak-Magyarország.

Megyék	Tíz év előtt		Most	
	Birtokosok	Terület kat. holdakban	Birtokosok	Terület kat. holdakban
Árva	—	—	—	—
Bars	12	11.000	30	17.000
Esztergom	13	6.500	12	2.300
Gömör	12	13.000	21	16.000
Hont	28	25.000	31	17.000
Liptó	7	2.000	7	2.500
Nógrád	78	83.000	136	130.000
Nyitra... ..	87	33.000	122	82.000
Pozsony... ..	31	43.000	68	56.000
Szepes	10	7.000	15	10.000
Trencsén	85	110.000	120	150.000
Turócz	3	1.500	5	2.000
Zólyom	—	—	4	1.300
Összesen ...	366	335.000	571	487.100

Északkeleti Magyarország.

Megyék	Tíz év előtt		Most	
	Birtokosok	Terület kat. holdakban	Birtokosok	Terület kat. holdakban
Abauj-Torna	18	4.200	35	11.800
Bereg	23	7.000	32	11.000
Máramaros	119	108.000	141	163.000
Sáros	26	17.000	55	52.000
Ugocsa	18	3.500	25	5.000
Ung	32	24.000	51	45.000
Zemplén	70	56.000	68	52.000
Összesen ...	297	207.700	407	389.800

Tiszamedenceze.

Megyék	Tíz év előtt		Most	
	Birtokosok	Terület kat. holdakban	Birtokosok	Terület kat. holdakban
Arad	13	9.800	19	38.000
Bács-Bodrog	47	25.000	63	36.000
Békés	16	22.000	17	16.000
Bihar	82	72.000	103	104.000
Borsod	16	11.000	32	16.000
Csanád	3	2.000	5	4.000
Csongrád	18	7.500	24	9.000
Hajdú... ..	24	22.000	37	41.000
Heves	76	47.000	89	56.000
J.-N.-K.-Szolnok	102	152.000	122	187.000
Pest-P.-S.-K.-Kún	137	189.000	181	244.000
Szabolcs	156	125.000	214	185.000
Szatmár... ..	77	45.000	135	94.000
Temes	72	85.000	95	110.000
Torontál... ..	23	12.000	75	62.000
Összesen ...	862	826.300	1211	1,202.000

Királyhágón túl.

Megyék	Tíz év előtt		Most	
	Birtokosok	Terület kat. holdakban	Birtokosok	Terület kat. holdakban
Alsó-Fehér	6	3.600	9	7.500
Besztercze-Naszód	4	1.800	5	2.000
Brassó	—	—	—	—
Csik	—	—	2	3.000
Fogaras	1	355	4	2.800
Háromszék	—	—	2	300
Hunyad	7	3.200	9	4.000
Kis-Küküllő	3	600	3	700
Kolozs	23	11.000	40	17.000
Krassó-Szörény	9	8.000	11	10.000
Maros-Torda	32	32.000	40	61.000
Nagy-Küküllő	5	1.200	7	1.000
Szeben	—	—	—	—
Szilágy	34	25.000	56	32.000
Szolnok-Doboka	25	32.000	65	63.000
Torda-Aranyos	3	1.500	6	2.000
Udvarhely	—	—	—	—
Összesen ...	152	120.255	259	206.300

Összesítés.

Megyék	Tíz év előtt		Most	
	Birtokosok	Terület kat. holdakban	Birtokosok	Terület kat. holdakban
Dunántúl	211	258.000	340	334.500
Észak-Magyarország	366	335.000	571	487.000
Északkeleti Magyarország	297	207.700	407	389.800
Tisza-medence	862	826.300	1.211	1.202.000
Királyhágón túl	152	120.255	254	206.000
Összesen ...	1.898	1.747.255	2.788	2.619.300

Analizáljuk most ezeknek a táblázatoknak összesítését általánosságban.

A táblázatok végeredménye az, hogy tíz év előtt volt Magyarországon 1898 zsidó földbirtokos, kiknek kezén 1,747.255 kat. hold feküdt, *most pedig van 2788 zsidó földbirtokosunk 2,619.300 holddal.*

Nem terjeszkedek ki ennek a horribilis összegnek látára érzelmi kitörésekre, csupán száraz számokkal dolgozok.

Magyarország területe Horvátország nélkül 47,000.000 kat. hold; ebből zsidó kézen van mint tulajdon 2,619.300 hold. Ez megfelel 5.57 százaléknek. A zsidóság arányszáma pedig a népességhez viszonyítva csak 4.43 százalék. Tíz év előtt volt zsidó kézen 1,747.255 kat. hold föld, a mely megfelel 3.71 százaléknek. A zsidóság létszámaránya pedig akkor 4.02 százalék volt.

Ezek a földbirtokra vonatkozó arányszámok csak a 100 holdon felüli birtokokra vonatkoznak. Van azonban ezeken kívül Magyarországon

Törpebirtok	6,605.189 kat. hold.
Parasztbirtok	<u>8,421.800</u> « «
	Összesen : 15,026.989 kat. hold.

Ebből a 15 millió holdnyi földbirtokból, különösen ha az északi és az északeleti vármegyéket vesszük figyelembe, kétségtelen, hogy ugyanolyan arányban veszik ki részüket tulajdonosi minőségben a zsidók, mint a 100 holdon felüli birtoktestekből. Ha ezt figyelembe vesszük, akkor az arányszám a következőképpen fog alakulni. Van zsidó kézen

32,000.000 holdból... ..	2,619.300 kat. hold.
15,000.000 «	<u>1,200.000</u> « «
	Összesen : 3,819.300 kat. hold.

Vagyis bizvást elmondhatjuk, hogy ezidőszerint majdnem *négy millió (4,000.000) katasztrális hold földbirtok van Magyarországon zsidó kézben.*

Ez a földterület nagyobb mint a

Kincstári birtokok	2,786.411	kat. hold	(5.68%)
Vallás-és közalap, birt. ...	248.870	« «	(0.52 %)
Egyházi birtokok	2,403.332	« «	(4.90%)
Hitbizományi birtokok ...	2,349.970	« «	(4.39%)

A zsidó tehát több földbirtokkal rendelkezik, mint az állam, az egyház, az alapítványok és a hitbizományok. Vagyis ha perzentualiter akarom a zsidó birtokfoglalást kifejezni, akkor azt látom, hogy a 4.43 százalékot kitevő zsidóság 1867 óta, tehát nem is egészen negyven év alatt, *8.18 százalékot hasított ki magának* a televény magyar földből.

Vessük most egybe a zsidó földbirtok mennyiségét a zsidók által bérelt föld mennyiségével s akkor a következő eredményre jutunk; zsidó kézen van nagy általánosságban:

4,000.000 kat. hold	tulajdon
<u>4,000.000 « . «</u>	<u>bérlés</u>
Összesen : 8,000.000 kat. hold föld hasznélvezete.	

Ha ezt a mennyiséget a mezőgazdasági kultúra alatt levő 30,000.000-ból levonjuk, akkor arra az eredményre jutunk, hogy *Magyarország mezőgazdasági kultúra alatt levő földjének 37.50 százalékán zsidó gazdálkodik mint tulajdonos és mint bérlő.*

Nem lesz érdektelen ezek után matematikai számítás útján egy kissé bepillantani a jövőbe.

Az évi haladás mértékét mutatja a 100 holdon felüli birtokok 10 évi aránykülönbözete. Ez pedig a következő :

1903-ban.....	5.57%
1893-ban	<u>3.71%</u>
Különbözet: 1.86 %	

Ez az összekülönböztetési eredmény azt mutatja, hogy a zsidó földbirtok-mennyiség 1.86 perzenttel gyarapodott tíz év alatt. Átlag egy évre esik tehát 0.186 perzent földbirtokhódítás.

Ez a perzent azonban nem egészen felel meg a való-

ságnak. Ténynek vehetjük azt, hogy a zsidóság ugyanolyan arányban hódítja a paraszt- és törpebirtokot, mint a milyen mértékben a 100 holdon felüli közép- és nagybirtokot. A paraszt- és törpebirtokok beszámításával pedig, mint kiszámítottam, ma nem 5.57 perczent a zsidó földbirtok Magyarországon, hanem 8.18 perczent. Ezt veszem tehát a a jelen állapot alapjául. Az ezzel összehasonlítható tíz év előtti alapnak perczentjét könnyű kiszámítani. Egyszerűen hozzáadom az évi átlagszaporulatnak tízszeresét, a tíz év előtti 100 holdon felüli perczenthez s akkor a következő eredmény áll elő: $3.71 + 1.86 = 5.57$ százalék. Hogy tehát a való igazságot megtaláljuk, a következő eredményre jutunk. Volt zsidó birtok:

1903-ban...	8.18%
1893-ban	<u>5.57%</u>
	Különbözet:	2.61%

vagyis ténylegesen tíz év alatt nem 1 86 perczenttel emelkedett a zsidók földbirtoka, hanem 2.61 perczenttel. Az évi átlagszaporulat tehát 0.261 perczent.

Ha csak ehhez az arányszámhoz ragaszkodunk, mint évi átlagszaporulati mértékhez, akkor 100 év múlva 26.1 perczentet hódít el a zsidóság a magyar földből. Ez pedig azt jelenti, hogy a 26.1 perczenthez hozzáadva a ma birtokolt 8.18 perczentet — *száz év múlva Magyarország területének 34.28 százaléka lesz a zsidóké mint magántulajdon.*

És micsoda föld! Mind a nemzeti vagyion alapját képező televény alföldi fekete róna. Mit csinálnak akkor a magyarok? Mennek a felföldre, vagy az erdélyi havasokra? De hisz ott tótok vannak, itt oláhok. Ezeket pedig, ha addig a zsidók ki nem űzik hegyeikből, a magyarok, a síkvidékhez szokott lakók kiverni nem fogják. És ha ki is vernék, megélni nem tudnának ottan.

Mindezek után azt kérdezhették, hogy a zsidó, daczára

nagy földbirtokainak, miért merkantilista. Ennek magyarázata igen egyszerű. A zsidó földbirtokos merkantilista, mikor ő vesz és forgat, de agrárius, mikor ő ad el. A zsidó földbirtoka, tehermentes, nagyobb komplexum s így várhat kedvező konjunktúrákra, melyeket önmaga teremt meg. Mikor ősszel a szegény gazda, ki fizetési kötelezettségeit mind az őszi terminusra halasztotta, megszorul, akkor a zsidó nem földbirtokos, hanem börziáner. Akkor a saját búzáját raktáron tartja, óriási mennyiségű papírbúzáat dob a piacra s ezzel ad minimumra szorítja le a gabona árát. A megszorult keresztény gazda, különösen a kis- és középbirtokos kénytelen ezen a kényszeráron túladni termésein. A gazda termése tehát a zsidó magtárába és a zsidó malmába vándorol féláron.

Jön aztán a tavasz. A gazda, ki ősszel eladta búzáját, megszorul. Nincs se vetőmagja, sem élelmezésre szükséges gabonája. Ekkor a zsidó a börzén fordít egyet. Ilyenkor papiros búza nincs. Nagy a kereslet, de kevés a kínálat. A búza drága lesz és ekkor az ősszel féláron beraktározott búzáat dupla áron veszi vissza a zsidó raktárából a földet túró gazda, de úgy, hogy a zsidótól uzsorakölcsönt vesz föl, mint elővételt az őszi búzájára.

Ezért maradhat a zsidó földbirtokos merkantilistának. A föld nála nem az élet, a nemzeti lét alapja csak eszköz, mely elősegíti gazdagságát, melyre támaszkodva bátrabban spekulálhat eredeti terrénumán, a börzén s jobban szívhatja ki a földművelő népnek véréit, mely népnél pedig a föld a megélhetés, a nemzeti lét alapja, kútforrása és biztosítéka.

Ez a biztosíték, ez a létalap Magyarország legdúsabb vidékén, a fajmagyar Tisza-medenczeben van a legveszedelmesebb módon megtámadva.

Lássunk erre nézve egy kis összehasonlítást.

Öt részre osztottam Magyarországot, gazdasági vidékek és faji típusok szerint. Ez az öt rész nagyjában egyenlőnek

nevezhető. A Tisza-medenczébe sorozott tizenöt vármegye csak valamivel szárnyalja túl nagyság tekintetében a többi részeket, de itt is ha levonjuk Szatmár, Bihar, Arad és Temes megyéknek hegyes és román-lakta részeit, akkor a tulajdonképeni Tisza-medenczéhez tartozó terület semmivel sem nagyobb a többi területeknél.

És mit tapasztalunk? Azt, hogy a Dunántúl, a hol vegyes, de mégis túlnyomóan magyar a lakosság sa hol legtöbb a kötött birtok, 340 zsidó birtokos van 334.500 kai holdnyi területtel; Észak-Magyarországon, melynek lakossága túlnyomóan tót, vidéke hegyes, 571 zsidó földbirtokos van 487.000 holddal; Északkeleti-Magyarországon, hol hasonlóképpen hegyes a vidék s orosz és tót a lakosság, 407 a zsidó földbirtokos 389.000 holddal; a Királyhágón túl, melynek hegyes-dombos vidékét magyarok, románok és szászok vegyest lakják, csak 259 zsidó birtokos van 206.000 holddal. Ellenben a Tisza-medenczében, mely Kánánja Magyarországnak s az alsó Duna-menti részeket leszámítva, tiszta fajmagyar lakja, 1.211 zsidó földbirtokos van 1,202.000 holddal. Ugyanitt tíz év előtt még csak 862 zsidó birtokos volt 826.300 holddal.

Érdemes ezeket a számokat tektonikai, gazdasági, vallási és faji szempontból szemügyre venni. A föld *tektonikai kialakulását* tekintve azt látjuk, hogy a zsidó nem szereti a kopár, hegyes vidéket. Ott inkább a kisebb birtokkomplexumokat keríti hatalmába s ha ezen már megtollasodott, nem marad ott tovább, hanem mint a prédára leső farkas vonul lej ebb a gazdag síkvidékre. *Gazdasági* szempontból, mint a Dunántúl és egyes vármegyék típusa bizonyítja, a zsidónak annál kevesebb talaja van bizonyos vidékeken, mennél több kötött birtok van rajta. Ez a körülmény magában is igen erős argumentum a középbirtokos hitbizományok létesítésére, mely eszme érdekében dr. *Baross* János oly lelkesen agitál.

Vallási szempontból csak egy érdekes megfigyelni való van. Az, hogy egy és ugyanazon népnél és ugyanazon vidéken a katolikus vallásúak között igen nehezen hódít a zsidóság, a protestánsok területei pedig valóságos melegágyai nekik. Például a tótok közt a katolikus Árvában nincs egy zsidó birtokos sem, ellenben Trencsénben, Liptóban a lutheránus völgyek mind a zsidóké. A Tisza-mentén J.-N.-K.-Szolnok megyében a katolikus jászok közt alig van zsidó, míg a református kunok területe el van árasztva zsidókkal. Erdélyben a katolikus székelyek között nem áll meg a zsidó, ellenben a különböző vármegyékben szétosztortan élő református magyarság egymásután engedi ki kezéből a földet románnak és zsidónak egyaránt.

Faji szempontból a faj magyarság ellentálló képessége — különösen a középosztálynál — gyengébb még az oroszénál és a tóténál is. Erdélyben a szászok között egyetlen zsidó sem tud megélni; a románok nem engedik maguk közé s a hol találják, kiüldözik; a székelyek között hasonlóképen nem tud gyökeret verni. Egyedül az elosztortan lakó magyar földbirtokososztály engedi a zsidó által kihúzatni lába alól a talajt. A Tisza-medenczében a sváb folyton gazdagszik, a szerb mindenhol megtartja pozícióját, ellenben a magyar vándorol Amerikába, miután földjét eladta. Jó szerencse, hogy a Bácskában és a Bánátban legalább sváb veszi meg a birtokát. De Szegedtől följebb majd minden gazdát cserélő birtok zsidó kézre kerül. A Dunántúl nincs talaja ; a tótság védi magát még, a hogy tudja. Az oroszokról eddig beszélni sem volt érdemes, mindenki kihalt népnek tekintette. De most egyes helyeken csodálatosképen ébredni kezd s Felső-Zemplénben és Sárosban visszahódítja ősi jussát, úgy hogy ezekről a helyekről a zsidók vándorolnak ki, azaz lejjebb, a délibb, síkabb magyarság közé.

És mindezt *Amerika* tette.

Ezeknek a különböző szempontból végzett vizsgálódá-

soknak eredménye szomorú. Szomorú különösen azért, mert látjuk azt, *hogy a zsidóság elleni védekezésben Magyarország összes népei között a legkevesebb erkölcsi energia a fajmagyarságban van és e közt is a protestáns vallású magyarságban.*

Hogy miért van ez így, annak sem ethnografiai, sem ethikai magyarázatát adni világosan nem lehet. Kombinálni azonban igen. A fajmagyarságot megrontotta az óliberális politikai korrupció, mely destruktív rendszert vakon csakis a *protestáns* magyarság követte a katholicizmus iránti oktalan és alap nélküli féltékenysége folytán. Azt vélte, hogy a katholicizmus meg akarja fojtani a protestantizmust s ezért vakon, jobb meggyőződése ellenére is támogatta a zsidók által föntartott mindenkori liberális kormányokat, csak azért, hogy a katholicizmussal általuk identifikált «reakció» föl ne üthesse fejét s meg ne semmisíthesse a protestantizmust. Agyrém volt az egész, de a protestantizmus nem pihentette fejszóját s ma szomorúan áll előttünk az igazság, hogy maga alatt vágta a fát.

Nincs azonban még minden veszve, még bízhatunk és remélhetünk. Csakhogy munkához kell látnunk mindnyájunknak és *vállvetve.*

V.:

Az orvosszerek.

Végezetül csak egy pár szót arra nézve, hogy mily eszközök és akciók volnának a legalkalmasabbak minden ezen felsorolt bajok gyors és eredményes orvoslására. Az 1867 : XVII. törvényczikk revideálása, avagy hatályon kívül helyezése és a rendi alkotmány instituczióinak reaktiválása ma már leküzdhetetlen akadályokba ütközik, — bár nem lehetetlen. Egyelőre azonban ad acta kell tennünk azt az eszmét, hogy a 67-es törvény nullifikálásával és erre

vonatkozólag a rendi alkotmány visszaállításával kezdjük meg a védelmi harcokat.

Államnak és társadalomnak, egyeseknek és szövetkezeteknek, gazdáknak és jogászoknak, uraknak és parasztnak, munkásoknak és munkaadóknak, közigazgatásnak és igazságszolgáltatásnak, közoktatásnak és hitfelekezeteknek, *magyaroknak és nemzetiségeknek* kell itt karöltve, egyöntetűen közreműködni, hogy legalább a jelenlegi állapotot fentartsuk, a jövő hódítást megakadályozzuk s a mit lehet visszahódítani, azt minden tisztességes eszközzel küzdve visszahódíthassuk.

Nem kell mindehhez más, csak egy kis lelkesedés, akarat-erő és szeretet. Ez a három alaptényező meghozza magától a többit. Meghozza a tudást, felnyitja szemünket, belénk önti a gyakorlati érzéket, megedzi izmainkat, fölébreszt lethargiánkból s új életet önt ereinkbe.

Ezt az intencziót szolgáló és erre a működésre hivatott gazdasági és szociális tényezők közelebbi ismertetése és programjának bemutatása nem tartozik e tanulmány feladatának körébe. Az Országos Magyar Gazdasági Egyesületnek, a Gazdasági Egyesületek Országos Szövetségének, a Magyar Gazdaszövetségnek, a Magyar Mezőgazdák Szövetkezetének, a Magyar Gazdák Vásárcsarnokellátó Szövetkezetének, a *Keresztény Szövetkezetek Országos Központjának*, a »*Hangyá*«-nak célját, programját, működési körét mindnyájunknak ismerni kell. Ezekben a magyar társadalomnak ereje és működése nyilatkozik meg.

Ez azonban még mind nem elég. Bármennyire feszítsék meg erejüket, bármennyire terjeszszék is ki működésük körét eme gazdasági és szociális intézmények, a magyar gazdát a zsidó uzsora, zsidó tőke ellen megvédelmezni kellőképen nem bírják.

Ehhez a mentőakcióhoz föltétlenül szükséges az *államhatalomnak is mint ilyennek közvetlen és közvetett be-*

avatkozása, illetve segítőakciója. Közvetve, igaz, most is hozzájárul az állam a gazdasági egyesületek, mozgalmak, szövetkezetek anyagi és erkölcsi támogatása útján az akció föllendüléséhez, azonban ez nem elég. Az állam *közvetlenül* is beleszólhat a kérdésbe, a nélkül, hogy az antiszemitizmus vádjának még az árnyéka is érhetné.

És mily Kolumbus-tojása lenne ez a beavatkozás! Az egész csak annyiból állana, hogy *az állam minden gazdát cserélő birtokra nézve törvényben biztosítaná magának az elővételi jogot*. Ez az *államszocializmus* gyakorlati megvalósításának egyik minden irányban beváló formája lenne. Evvel egy csapásra meg volna oldva a *birtokparcellázás*, a *telepítés*, a *hitbizományoknak hegyvidékre való áttelepítése* és orvosolva az alföldi, úgynevezett *agrárszocializmus*.

Igaz, hogy veszedelmes játék az államnak ily prepotenciát biztosítani, mert visszaélhet vele s a megvett birtokot eladhatja ép úgy a zsidónak, mintha a zsidó közvetlen vette volna meg a tulajdonostól. Ennek az esetleges visszaélésnek a megakadályozására nézve azonban lehet ellenőrző és korlátozó biztosítékokat fixírozni az erre vonatkozó törvényben. Az államnak csak az elővétel joga volna meg, de a megvett földterületnek miként való felhasználására vonatkozó *disponálási jogát* korlátozná a gazdasági inténczióknak ugyancsak azon törvényben biztosított beleszólási és információs joga. Így a rendelkezési jog megoszlanék állam és társadalom közt.

Ily biztosítékok mellett lehetetlen, hogy oly mértékben háramoljon át a magyar föld zsidó kézre, mint a hogy most történik.

Üdvös volna az is, ha a *hitelügylet* terén is közvetlen akcióát biztosítana magának az állam, különösen olyan vidékeken, a hol a nagytőke prepotenciája folytán a gazdaságilag erősebb csakis abból él, hogy kiszípolozza a gazdaságilag gyengébbet.

És még egyet. Engedélyezze a törvényhozás és a kormány a *középbirtokos hitbizományokat*. Ha ez létesül, ha Angliában és Németországban s más kisebb államokban is nemcsak a nagy latifundiumnoknál, de a középbirtoknál, sőt készpénznél és állampapíroknál is van bizonyos elidegeníthetetlen, föloszthatatlan majorátus, primogenitura-rendszer s ez nem akadály sem a nép, sem a munkás, sem a birtokszerzés előtt, ellenben egy család törzsbirtokát örök időkre biztosítja a család számára, miért ne lehetne ezt az üdvös intézményt nálunk is meghonosítani? A kik ettől az üdvös eszmétől fáznak, azok csak olyanok lehetnek, a kik ezekre a birtoktestekre áhítoznak s mint az éhes farkasok leselkednek rájuk.

Ezek azok, a miket elmondani akartam. Nem vádoltam senkit, nem becsméreltem senkit, csak tükröt állítottam a magyar gazda elé, hadd lássa meg benne a saját arczképét.

A kép szomorú, de nem szabad miatta kétségbeesnünk. Rajtunk áll, hogy mint alakuljon a jövő s milyen legyen a képe.